

12. 6. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozhodčí komise spolku

Spolkové právo zpravidla nebývá centrem pozornosti právnické veřejnosti, přesto nelze jeho význam podceňovat. V České republice v současnosti působí více než 80 tisíc spolků, přičemž řada z nich spravuje rozsáhlé majetky nebo rozhoduje o významných právech svých členů (např. sportovní asociace, organizace sdružující podnikatele v určitých sektorech průmyslu, vlivné veřejně prospěšné organizace apod.).

Zatím největší rozruch v oblasti spolkového práva přinesl nový občanský zákoník (zákon č. [89/2012](#) Sb.), který nejenže transformoval poměrně útlou úpravu občanských sdružení z počátku 90. let do regulérní úpravy právnických osob korporálního typu (spolků), ale zavedl i celou řadu neotřelých novinek. Jednou z nich je i znovuzavedení rozhodčí komise spolku, tedy institutu, který byl na našem území znám do roku 1951 (jako spolkový rozhodčí nebo smírčí soud) a díky kterému mohly spolky rozhodovat o svých vnitřních sporech se závazností exekučního titulu.

Cílem tohoto příspěvku je představit základní charakteristiku této novinky a shrnout její základní výhody a nevýhody, které by měly spolky zvažující její zavedení zohlednit.

Co je vlastně nového?

Vnitřní struktura orgánů spolku není tradičně vázána žádnými striktními pravidly. Kromě statutárního orgánu (např. výbor spolku) a nejvyššího orgánu (např. členské schůze), které je třeba zřídit vždy, si tak spolky mohou zřídit v podstatě jakýkoli orgán s libovolným označením i rozsahem kompetencí. Ustanovení § 265 nového občanského zákoníku zakotvující **možnost zřízení rozhodčí komise spolku**, která má řešit „*sporné záležitosti náležející do spolkové samosprávy v rozsahu určeném stanovami*“, tak v tomto směru nepůsobí nijak radikálně; ostatně řada spolků (zejména sportovních asociací) si podobné orgány zřídila již dávno před účinností nového občanského zákoníku i bez výslovné opory v zákoně. Za radikální však lze označit **účinky, které rozhodnutí tohoto (fakultativního) orgánu může mít**; nově se na něj totiž hledí jako na **přímo vykonatelný rozhodčí nález**. Zatímco doposud tedy byla rozhodnutí rozhodčích orgánů spolku vykonatelná pouze uvnitř spolku vlastními prostředky (např. udělením zákazu účasti na spolkových akcích), nově lze přistoupit k jejich exekuci rovnou, bez nutnosti absolvování předchozího nalézacího soudního řízení. Pokud tedy například člen spolku dluží spolku členské příspěvky, může být rozhodnutí rozhodčí komise spolku v této věci exekučním titulem, na základě kterého soudní exekutor tento dluh pro spolek vymůže.

Výhod je ale mnohem více. **Podání žaloby k rozhodčí komisi spolku má stejné účinky jako podání rozhodčí žaloby**. Dochází tak například k přerušení běhu promlčecích lhůt sporných nároků a vzniku překážky zabraňující, aby bylo o stejné věci zahájeno soudní řízení (překážka litispendence), popř. aby se stejnou věcí zabýval soud poté, co už o ní bylo rozhodnuto rozhodčí komisí spolku

(překážka rei iudicatae). Stejně tak pokud by se účastník sporu rozhodl podat žalobu namísto k rozhodčí komisi rovnou k soudu, může žalovaný namítat (obdobně jako při existenci rozhodčí doložky) nedostatek pravomoci soudu k projednání věci a takové řízení by muselo být zastaveno. Další nespornou výhodou je i **omezená možnost přezkumu rozhodnutí rozhodčí komise ze strany soudu**. Zatímco rozhodnutí jakéhokoli jiného orgánu spolku může soud přezkoumat z hlediska jeho souladu se zákonem i stanovami, rozhodnutí komise spolku může být přezkoumáno (a následně zrušeno) v podstatě pouze z procesních důvodů (např. pokud ve věci rozhodoval podjatý rozhodce); z hlediska svého meritorního obsahu pak může být toto rozhodnutí zrušeno pouze výjimečně, pokud by odporovalo dobrým mravům nebo veřejnému pořádku.

Jak se rozhodčí komise spolku pozná?

Ačkoli se mezi právníckou veřejností objevily názory, že s účinností nového občanského zákoníku se rozhodčí komisemi spolku staly všechny orgány spolků, které se tak (nebo podobně) jmenují nebo mají obdobnou funkci, považujeme tento výklad za nesprávný.

Základní podmínkou zřízení rozhodčí komise spolku (pokud mají mít její rozhodnutí výše popsané účinky) **je výslovné zakotvení tohoto orgánu ve stanovách spolku**. Příslušné znění stanov přitom **nesmí vzbuzovat jakékoli pochyby o tom, že se jedná o zřízení rozhodčí komise ve smyslu § 265 občanského zákoníku**. Pokud by byl pro tyto pochyby prostor, je třeba se vždy přiklonit k názoru, že rozhodčí komise v uvedeném smyslu zřízena nebyla. Důvodem tohoto restriktivního výkladu je především ta skutečnost, že zřízení rozhodčí komise spolku podstatným způsobem omezuje ústavní práva členů spolku v přístupu k soudu; jejich souhlas s tímto omezením udělený prostřednictvím stanov spolku tak musí být dán zcela jednoznačně. Z tohoto důvodu lze z klasifikace rozhodčí komise v podstatě vyloučit všechny orgány spolků, které se sice po 1. 1. 2014 svou funkcí nebo označením rozhodčí komisi podobají, nicméně byly zřízeny ještě v době, kdy nebylo možné zavedení rozhodčí komise spolku (ve smyslu § 265 nového občanského zákoníku) předpokládat.

Pokud je rozhodčí komise ve stanovách dostatečně zakotvena, je dále pro její řádné zřízení třeba **zapsat do spolkového rejstříku její název, členy a doručovací adresu**. Jedná se sice pouze o deklaratorní zápis, který není podmínkou jejího vzniku, nicméně **případnou neexistenci tohoto zápisu lze ve sporných případech vykládat jako projev vůle spolku nezřizovat rozhodčí komisi spolku ve smyslu § 265 nového občanského zákoníku**.

Poslední nezbytnou podmínkou zřízení rozhodčí komise je její vhodné personální obsazení. Jejími členy musí být minimálně 3 plně svéprávné, plnoleté a bezúhonné osoby, které nejsou zároveň členy statutárního orgánu spolku. Za bezúhonné se přitom v souladu se zákonem o rozhodčím řízení považují osoby, které nebyly pravomocně odsouzeny za trestný čin (resp. na které se tak hledí). Z praktického hlediska je přitom třeba **brát ohled i na určité kvalifikační předpoklady členů rozhodčí komise, neboť ti musí být při svém rozhodování schopni důsledně aplikovat pravidla řízení vyplývající ze stanov i ze zákona o rozhodčím řízení**; výsledkem jejich práce pak musí být rozhodnutí, které by mělo zpravidla obsahovat přezkoumatelné odůvodnění, poučení o opravných prostředcích a především exekučitelný výrok. V opačném případě by se spolek vystavoval vysokému riziku pozdějšího rušení těchto rozhodnutí ze strany soudu a tedy i celkové nefunkčnosti tohoto řešení sporů.

Nevýhody?

Jak je patrné z výše uvedeného, **zavedení rozhodčí komise spolku není ideálním řešením pro všechny spolky**. Naopak. Pro velkou část spolků by bylo zavedení tohoto orgánu zbytečně rizikové,

neboť by podstatným způsobem omezilo jejich přístup (resp. přístup jejich členů) k nestrannému soudu a kladlo by na ně příliš vysoké nároky na výběr vhodných členů tohoto orgánu (zejména z hlediska jejich nestrannosti a odborné kvalifikace). Jiné skupině spolků by zase zavedení tohoto orgánu nepřinášelo žádné výhody, neboť u nich dochází pouze k minimálnímu počtu sporů, resp. dokážou svá rozhodnutí dostatečně efektivně vymáhat vlastními vnitrospolkovými nástroji.

Ovšem i **spolky, kterým se může jevit zavedení rozhodčí komise jako výhodné, by měly své rozhodnutí řádně zvážit**. Důvodem je v první řadě nedostatek aplikační praxe právní úpravy tohoto institutu. Ačkoli se lze v tomto směru do jisté míry inspirovat poměrně bohatou prvorepublikovou judikaturou, je budoucí přístup soudů k této problematice zatím velkou neznámou. Výkladových otázek je přitom více než dost. Například není dostatečně zřejmé, kde leží hranice mezi tím, co spadá do rozsahu spolkové samosprávy, a může být tedy rozhodčí komisí spolku rozhodováno, a co nikoli. Pokud by například uplatňoval spolek proti svému členovi pokutu za to, že nenastoupil ke sportovnímu utkání (v rámci sportu, který spolek zaštiťuje), je zřejmé, že tento vztah lze do spolkové samosprávy zařadit. Pokud by však stejný spolek uplatňoval proti stejnému členovi pokutu za nesplnění poradenské smlouvy (týkající se sportu, který spolek zaštiťuje), není již zařazení do oblasti spolkové samosprávy zcela jednoznačné. Dále není například zřejmé, do jaké míry budou soudy lpět na systému dostatečně transparentního a nestranného jmenování členů rozhodčí komise. Pokud by tak byli například tito členové jmenováni (a odvoláváni) bez jakýchkoli omezení výhradně statutárním orgánem spolku, je otázkou, zda by bylo možné zaručit jejich dostatečnou nestrannost v případě rozhodování sporů mezi spolkem a jeho členy.

Právní nejistota ohledně otázek tohoto typu podle našeho názoru zvyšuje riziko pozdějšího rušení rozhodnutí rozhodčí komise, a tedy i snižuje efektivitu tohoto způsobu rozhodování sporů. Je přitom třeba zohlednit, že zrušení těchto rozhodnutí se lze domáhat téměř po neomezenou dobu (byť na základě omezených důvodů; k tomu viz výše), neboť návrh na zrušení rozhodnutí rozhodčí komise lze podat nejenom do 3 měsíců od jeho doručení účastníkovi sporu, ale i později v rámci již zahájené exekuce. Vydaná rozhodnutí rozhodčí komise by tak mohla být ohrožena i pozdějšími změnami judikatury, jako k tomu došlo v minulosti například u rozhodčích doložek sjednaných ve prospěch ad hoc rozhodčích center.

Shrnutí

Jak vyplývá z výše uvedeného, zavedení rozhodčí komise spolku představuje nepochybně výrazné posílení spolkové autonomie, díky kterému získaly spolky k dispozici nástroj kombinující výhody samostatného rozhodování vnitřních sporů a možnosti využití exekučního výkonu těchto rozhodnutí. Pokud se však spolky pro zavedení tohoto orgánu rozhodnou, měly by počítat s poměrně vysokými nároky na kvalitu řízení (a rozhodování) tohoto orgánu, stejně jako s určitou nejistotou ohledně budoucí aplikační praxe relevantní právní úpravy. Rozhodnutí o zavedení tohoto orgánu by tak dle našeho názoru mělo být založeno na důkladné analýze dopadů této změny a zároveň i na určité uvážlivosti z hlediska rozsahu svěřených pravomocí.

Dušan Sedláček,
partner

Adam Forst,
advokát

[HAVEL & PARTNERS s.r.o., advokátní kancelář](#)

[Florentinum, recepce A](#)
[Na Florenci 2116/15](#)
[110 00 Praha 1](#)

Tel.: [+420 255 000 111](#)
Fax: [+420 255 000 110](#)
e-mail: office@havelpartners.cz

© [EPRAVO.CZ](#) – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)